

Tayyar Altıkulaç;

1938 Kastamonu Devrekani’de doğdu. 9 yaşında hâfız oldu. 1963’de Yüksek İslâm Enstitüsü’nü bitirdi. 1965 yılına kadar İstanbul İmam-Hatip Lisesi’nde öğretmenlik yaptı. 1971 tarihine kadar İstanbul, Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsünde asistanlık ve öğretim üyeliği görevlerinde bulundu. Bu arada 1967-68 öğretim yılında Bağdat Üniversitesi’nde Arap Dili ve Edebiyatı alanında ihtisas yaptı. Tefsir dalında doktorasını tamamladı.

1971-1976 tarihleri arasında Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığı, 1976-1977 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Genel Müdürlüğü, 1977-1978 tarihleri arasında Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği, 1978-1986 yılları arasında da Diyanet İşleri Başkanlığı görevinde bulunduktan sonra 10 Kasım 1986 tarihinde emekliye ayrıldı.

Azerbaycan Milli Akademisi tarafından profesörlük ünvanı verililen ayrıca İSAM başkanlığını da yürütmüş olan Altıkulaç’ın yayınlanmış eserleri olduğu gibi çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanmış makaleleri bulunmaktadır.

MUSHAFIN TARİHİ ÜZERİNE

Değerli hocam öncelikle bize bu imkanı verdiğiniz için teşekkür ederiz. İlk sorumuz şu olsun. En erken döneme ait mushafların tespitine yönelik çalışmaların temelinde hangi niyet ve amaç vardır? Tüm bu çalışmalar sadece Şarkiyatçıların Kur'an'ın mevsukiyetine dair iddialarıyla mı ilişkilendirmelidir?

İslâm ümmetinin, Kur'an'ı kesinlikle biz indirdik ve onu elbette yine biz koruyacağız (Hicr 15/9) buyruğu ile ilgili bir şüpheleri yoktur. Asırlar boyunca bu mukaddes metnin herhangi bir değişim süreci geçirmediğine olan inançları tamdır. Ancak Kur'an ilimleriyle meşgul olan her araştırmacının –özellikle asrımızda- erken döneme ait mushaflar ve özellikle Hz. Osman'ın yazdırdığı mushaflar konusunu ve bu mushafların akıbetini merak etmesi tabiidir. Bununla birlikte benim bu konuya niçin ilgi duyduğum sorusuyla zaman zaman karşılaştığım olmuştur. Hz. Osman'a nisbet edilen mushaflardan birinin basımı vesilesiyle yapılan tanıtım toplantısında konuşma-

mı tamamladıktan sonra ilâhiyatçı bir ilim adamının sorusu aynen şöyle idi: "Bu mushaflar yıllar ve hatta asırlarca kütüphane ve müzelerde durup dururken onlar üzerinde çalışma yapmak nereden aklına geldi?". Benim cevabım da kısaca şöyle olmuştur: "Hiç aklımdan çıkmamıştı ki!".

Ayrıca Kur'an'ın mevsûkiyeti konusunu öğrencilik yıllarımdan beri önemsemiş, diğer semavî kitapların akıbetleriyle yapılan mukayeseler karşısında bana Müslüman olmanın huzur ve ayrıcalığını yaşatmıştır. Şarkiyatçıların Kur'an'ın mevsûkiyetine dair iddiaları açısından konuya baktığınızda da yapılması gereken bir çalışmaydı. Geç bile kalmıştı. Çünkü şarkiyatçılar bizim metodumuzla olmasa da bu işe el atalı nerede ise bir asır olmuştur. Tabiatıyla onlardan bir kısım araştırmacıların Ku'an'ın mevsûkiyetine gölge düşürme çabasıyla bu tür varak ve nüshaları incelediklerini göz önünde bulundurarak karşı tezlerin geliştirilmesi gerektiğini de unutmamak gerekir.

Tabiri caizse nihai hedefi “ilk başladığı yer” olan bu ilmî yolculuğun şu an hangi noktasında bulunuyoruz. Başladığı âna ne kadar yakınız? Son hedefe ulaşılmaması halinde bunun ilmî ve hissi etkileri olacak mı?

Ben işe, günümüze ulaşan ve Hz. Osman’a nisbet edilen nüshalarla başlamak istedim. Çünkü önemsedğim bir ilim adamı merhum Prof. Dr. Muhammed Hamidullah bu nüshalardan üçünün günümüze ulaştığını yazıyor, bizzat Hz. Osman’ın yazdığını beş veya altı mushaftan “üçünün günümüze ulaştığını” belirtiyordu. Yazara göre bu üç nüshadan biri İstanbul’da Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi’nde, diğeri “birkaç sayfa eksikliğiyle” Özbekistan’ın başkenti Taşkent’te, bir üçüncüsü ise İngiltere’deki Hint Dairesi Kitaplığı’nda bulunuyordu (bk. *İslâm’a Giriş*, s. 36-37; müellifin burada zikrettiği üçüncü Mushaf’ın, Londra’da British Library’de nr. 2165’te bulunan nüsha olduğu anlaşılmaktadır). Ben bu bilgiyi önemsedim ve öncelikle bu nüshalar üzerinde çalışmaya karar verdim. Ama bunlardan üçünü de incelemek mümkün olduysa da ancak Topkapı nüshası neşredildi. Bunun ayrıntılarını son çıkan kitabımda yazdım (bk. *Günümüze Ulaşan Mesâhif-i Kadîme*, İstanbul 2015, s. 177 vd). “Nihai hedefi ‘ilk başladığı yer’ olan bu ilmî yolculukta ben şahsen bu hedefe çoktan ulaştığımı düşünüyorum. İnceleyip şu ana kadar neşrine muvaffak olduğumuz altı nüshadan hiçbirisi Hz. Osman’ın yazdığını mushaf-

lardan biri olmasa da verdikleri ortak mesaj önemlidir. Ne demek istediğimi daha iyi anlatabilmem için isterseniz mezkûr kitabımdan şu satırları birlikte okuyalım:

- *Bu mushafların hemen hepsi hicrî I. asrın ikinci yarısından veya II. asrın birinci yarısından bize ulaşmışlardır. İçlerinde I. asrın ilk yarısından bize ulaşanının bulunması da ihtimal dışı değildir. Bunlardan Taşkent Mushafı Hz. Osman’ın çeşitli merkezlere gönderdiği mushaflardan Kûfe Mushafı ile, Topkapı, San’a ve MEFİ (Kahire Methafü’l-fenni’l-İslâmî) mushafları Medine Mushafı ile, TİEM (İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi) ve St. Petersburg mushafları Basra Mushafı ile, Kahire Mushafı (el-Meşhedü’l-Hüseynî) yine muhtemelen Kûfe Mushafı ile, Londra, Paris ve Tübingen mushafları Şam Mushafı ile irtibatlıdır. Yani o mushaflardan veya onlardan istinsah edilmiş nüshalardan yazılmışlardır. Onlar için böyle bir şecere tesbiti yapabiliyoruz. Özellikle Kahire’deki el-Meşhedü’l-Hüseynî Mushafı dışındakiler için bu değerlendirmeyi kesine yakın bir ifade ile yapmak mümkün görünmektedir.*
- *Bu mushaflar arasında Londra ve Paris mushafları gibi aynı bölgede yazılanlar varsa da genellikle 13 asır önceki şartlarda birbirinden çok uzak coğrafyalarda yazılmış olduklarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir.*

- *Hepsi ayrı ayrı kâtipler tarafından kaleme alınmıştır.*
- *Kâtiplerinin birbirlerini tanıma ve dolayısıyla birbirinden kopya edilmiş olma ihtimali yok gibidir. Bir başka ifade ile söylemek gerekirse, ayrı ayrı kâtipler tarafından birbirinden uzak bölgelerde ve birbirlerinden habersiz olarak, ama Hz. Osman'ın bu farklı bölgelere gönderdiği nüshalardan istinsah edilmişlerdir.*
- *Boyutları, varak sayıları, satır sayı ve düzenleri birbirlerinden çok farklıdır. Yani kâtiplerinin bu konularda birbirlerinden etkilenmedikleri açıktır.*
- *Gerek sûre, gerekse sûreler içindeki âyet düzeni ve sıralaması açısından aralarında (ve bugün okuduğumuz matbu mushaflar arasında) hiçbir ayrılık yoktur. Başlarından sonlarına kadar metin birlikteliğine sahiptirler. Bir âyet birinde nasıl yazılmışsa diğerlerinde herhangi bir farklılık olmaksızın aynı şekilde yazılmıştır. Mana açısından önemi olmayan bazı imlâ farklılıklarıyla bazılarında görülen basit ve sınırlı sayıda kâtip sehivlerinin yüce kitabın korunmuşluğu açısından kayda değer hiçbir önemi yoktur.*

metin'dir. Bu ne muhteşem bir sonuçtur. İnsanlık tarihinde bunun başka bir örneğinden söz etmek mümkün değildir. Aklını kullananlar için bu mushafların verdiğinden daha önemli bir mesaj olabilir mi? Bu mukaddes sisteme inananlar için bundan daha büyük bir huzur ve mutluluk kaynağı tasavvur edilebilir mi?..."

Yukarıdaki soruya genelde, Kur'an'ın insanlar tarafından ezberlenerek şifahî bir zincirle korunduğu şeklinde cevap veriliyor. Oysa bize anlatılanlara göre tam da bu sebeple yani şifahi zincire güvenilmediği için Kur'an mushaf haline getirilmemiş miydi?

Burada özellikle ilk yıllarda şifahî nakle güvenmekten ziyade esas olan Kur'an'ın iki yönlü; hem ezber hem yazı ile koruma altına alınmasıydı. Hz. Ebu Bekir döneminde hafızların vefatıyla bir kısmının zayi olması endişesi ortaya çıkınca Kur'an iki kapak arasında bir araya getirilmiş, Hz. Osman döneminde ise okunmasında belli bir standardın sağlanması amacıyla mushaflar yazdırılıp dönemin belli başlı şehirlerine gönderilmişti. Böylece o, hem satırlarda ve hem sadırlarda korundu. Her nesilde binlerce, nesiller ilerledikçe on binler ve hatta milyonlarca insan onu hem ezberledi ve hiç durmaksız-

Bu sonuç bize -yer küresini köşe bucağı dolaşarak kütüphane ve müze rafalarını tarasak da- ayrı bir mushafla karşılaşmamızın mümkün olmayacağını, "Tek Mushaf Gerçeği"nin her yerde bizi karşılayacağını göstermektedir. O halde tam bir iç huzuru ile ve özetle söylenmesi gereken şudur: Yaklaşık 13-14 asır öteden bize ulaşan nüshalarını inceleme fırsatı bulduğumuz bu yüce kitab, bütün coğrafyalarda ve zaman dilimleri içinde sadece kâriplerin ezber ve tilâvetleriyle değil, ashâb nesline çok yakın dönemlerde ve muhtemelen onlardan bazıları hayatta iken (belki de bazıları sahâbî kalemle) değişik bölgelerde yazılmış belgelerle de 21. asrın insanının önündedir. Bir başka ifade ile söylemek gerekirse o, 'satırlarda ve sadırlarda korunmuş mukaddes

zın bütün nesillerde kâtipler onun nüshalarını yazmayı sürdürdü. Yeryüzünde Kur'ân-ı Kerim kadar yazma nüshası bulunan, baskısı yapılan başka bir kitap yoktur. Kibrit kutusu kadar küçüğünden tutun da metreyi aşan boyuttaki nüshalarını meydana getirebilmek için pek çok sanatkâr göz nurunu, ruh inceliğini ve hünerini onunla buluşturmuştur.

Topkapı Sarayında Halife Osman (r.a.)'a nispet edilen nüshanın bırakın ona ait olması, onun dönemiyle bile eşleştirilemediğinin ortaya çıkması ne anlam ifade etmektedir? Hayal kırıklığının ötesinde buna başka anlamlar da yüklenebilir mi?

Bu mushafın kapağındaki Osmanlıca tanıtım metninde onu bizzat Hz. Osman'ın "mübarek eliyle" yazdığı belirtiliyorsa da maalesef bunun doğru olmadığı kesindir. Belki de bu yüzden bu Mushaf ona nisbet edilmiştir. Böyle olmamasının bazıları için bir hayal kırıklığına yol açmasından söz edilebilir. Ancak -tahkika dayanmasa da- bu konuda daha önce farklı tahminlerde bulunan yazarlar olmuştur.

III. Halife Osman (r.a.)'ın döneminde, mushafta birlik sağlama niyetiyle başlandığı söylenen istinsah hareketinin, bugün yedi kıraat olarak bilinen farklı okuyuş tarzlarının doğmasına yol açtığını söylenebilir mi? Şayet bu doğruysa istinsah hareketinin amacında bir sapma mı olmuş?

On veya yedi kıraat olarak bilinen farklı okuyuş tarzlarının doğmasına bu mushaflar yol açmamış, aksine bu mushaflar sahâbe döneminde daha çok cârî olan farklı okuyuşları sınırlamıştır. Yani bu mushafların hattının okunmalarına imkân verdiği kadar sahâbe okuyuşları sahih kıraatler olarak günümüze gelmiş, bunun dışındaki ruhsata dayalı sahâbe okuyuşlardan bir kısmı şâz kıraatler olarak kaynaklarda nakledilirken bir kısmı da unutulmuştur.

İncelediğiniz nüshalar arasında bir takım yazım farklılıklarının olduğunu öğreniyoruz. Bu farklılıkların anlama etki edecek seviyeye ulaştığına dair dikkatinizi çeken herhangi bir durum söz konusu mu?

Sözünü ettiğiniz yazım farklılıkları basit imlâ farklılıklarından ibarettir. Meselâ *Topkapı Mushafı*'nda على kelimesi -nüshanın başında başka bir kâtip tarafından yazılan birkaç varak istisna edilecek olursa- diğer varaklarının tamamında علا şeklinde elif'le yazılmıştır. Bu itibarla bu nüshalar arasında anlama etki edecek herhangi bir farklılıktan söz konusu değildir. Bu gerçeğe yukarıda kitabımdan yaptığım alıntıda işaret edilmiştir.

Meşhur bir mesele olan ayakların yıkanması ya da meshine dair Maide suresinin 6. ayetindeki harekelemeye dair sizin dikkatinizi çeken olağan dışı bir şey oldu mu? Konuyla ilgili yapılmış bir çalışmada, Türk ve İslam Eserleri Müzesi nüshasında "ercül" kelimesinin esre şeklinde harekelendiği bilgisi verilmektedir.

Söz konusu nüshaları nokta ve hareke sistemleri açısından ayrıntılı bir incelemeye tâbi tutmuş derşim. Bu çok ayrı ve uzun bir çalışmayı gerektirir. Ancak sondaj usulüyle ve özellikle bu nüshaların kıraatlerle ilişkilerine ve hangi bölgede yazılmış olabileceklerinin tesbitine medar olacak kadar incelemek elbette zorunlu olmuştur. Şunu da belirtiyim ki bu nüshalardaki harekeleme bütün harflerde değil, ihtiyaç duyulan yerlerde kullanılmıştır.

Sözünü ettiğiniz **ارجلکم** kelimesinin Türk ve İslam Eserleri Müzesi nüshasında lââm'ın kesriyle hares kelendiği doğrudur ve bu hareke bize yedi kıraat imamından İbn Kesir, Ebû Amr b. Alâ ve Hamza'nın okuyuşlarına uygundur. Çalışmalarımızda bu Mushaf'ın kökeninin Basra bölgesiyle ilişkili olduğunu tesbit ettiğimize göre bu kelimedeki lââm'ın -Basra kıraat imamı Ebû Amr b. Alâ'nın okuyuşunun da bize anlattığı üzere- bu nüshada kesre ile harekelenmiş olması tabiidir.

Sizin Türkiye'deki mushafların imla uygulamasına dair bazı eleştirileriniz olduğunu da biliyoruz. Türkiye'deki Mushafları İnceleme Kurulu'nun ilkelerine dair tespitlerinizi okuyucularımızla paylaşabilir misiniz?

Yeni adıyla Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu'nun aslında herhangi bir ilkesinden söz edilemez. Meşhur fakih ve hattat Aliyyü'l-Kârî'nin (ö. 1014/1605) yazdığı mushaf hattı ne ise hiç kritik edilmeden o imlâ ile yazılan mushafların basımına izin verilmiş ve ancak bu baskılar mühürlenmiştir. İlk defa 1985 yılında "Resm-i Osmanî" olarak itibar edilen ve diğer İslâm ülkelerinin çoğunda kullanılan imlâ ile bir mushaf yazdırmış ve 30.000 adet olarak bastırmıştık. Kurul o tarihten bu yana bu iki imlâ ile yazılmış mushafları da mühürlemeyi sürdürmekle birlikte Diyanet kendi bastırdığı mushaflarda hep Aliyyü'l-Kârî imlâsını tercih etmiştir. Bulunduğumuz yıl içinde Diyanet'in Resm-i Osmanî'ye yönelik gösterdiği, bu imlâ ile bir mushaf yazdırdığı ve birliği sağlamak üzere tedrici bir şekilde tamamen bu imlâyâ döneceği anlaşılmaktadır.

Ayet ve surelerin tertibinde tevkiplik var mıdır?

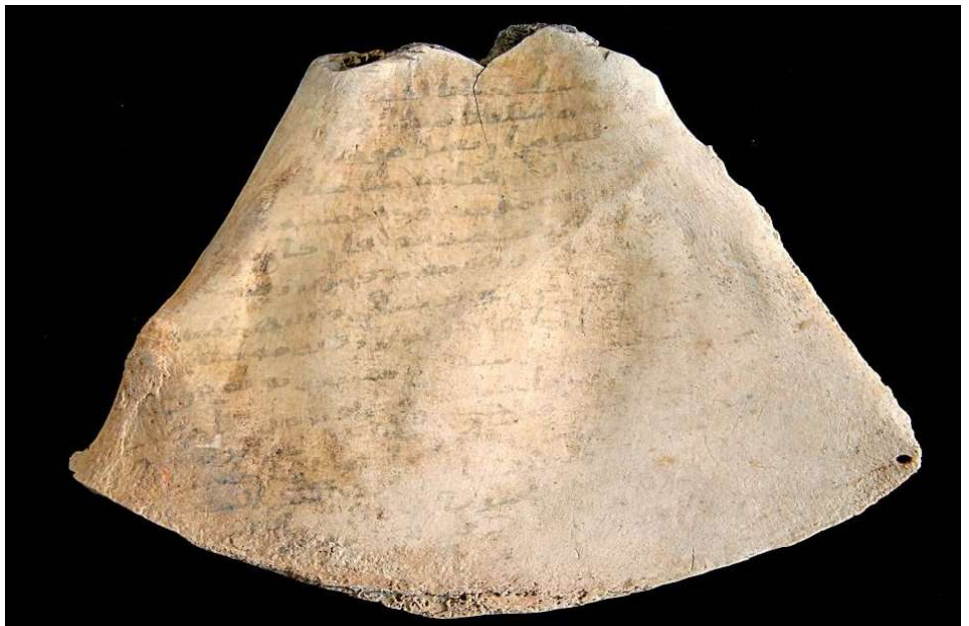
Mushaf tarihinin rivayetler açısından yetersiz kaldığı puslu bir alana dair bu sorunuzla ilgili olarak kanaatim şudur ki, ayetlerin sureler içindeki tertibi tevkifidir. Ancak aynı şeyi surelerin tertibi için söylemenin doğru olmadığını, bu tasarrufun sahabe içtihadına dayandığını düşünüyorum.

Rasulullah döneminde ayetler nelerin üzerine yazılıyordu?

Rivayetler bize bu malzemeden söz ederken düz satırlı taşlardan, hurma dallarından ve kürek kemiklerinden üretilen malzemeden söz ediyorsa da bu malzemenin özellikle nüzulün ilk dönemlerinde kullanıldığı, zamanla mushafların ve sahâbeye ait özel cüz ve koleksiyonların işlenmiş deriler ve papirüsler üzerine yazıldığı kanaatindeyim. Hz. Ebû Bekir'in yazdırdığı varakların (ilk mushafın) yazımında kemikten ve hurma dalından söz etmek elbette akli değildir. Hz. Osman'ın mushaflarının da deri malzeme üzerine yazılmış olması gerekir. Ancak söz konusu ilkel malzemenin ferdî ihtiyaçlar için daha sonraki yıllarda da kullanılmış olması mümkündür ve kullanılmıştır da. Nitekim bunun bazı örneklerine Marmaray kazıları sırasında da rastlanmıştır. Asrımızda bile bazı Afrika ülkelerinde el kadar veya biraz daha büyükçe işlenmiş tahta parçaları üzerine yazılmış surelerle Kur'ân eğitimi yapıldığı gerçeği karşısında söz konusu ilkel yazı malzemelerinden bazılarının daha sonraki asırlarda da kullanılmış olmasında şaşılacak bir şey yoktur.

Rasulullah ile sahabe arasında mukabele olayı olmuş mudur?

"Mukabele" sözüyle ramazan mukabeleleri gibi bir

uygulamayı kastediyorsanız -Cibrîl-i Emin ile aralarında her yıl ramazan ayında gerçekleştirilen mukabeleler istisna edilecek olursa- bu konuda bir bilgiye şahsen sahip değilim. Olduğunu da sanmıyorum. Ama bazı sure ve ayetleri şu veya bu sahâbîye öğretirken bu tür karşılaştırma ve mukabelelerin gerçekleşmiş olması tabiidir.

Vahiy kâtiplerini Rasulullah mı belirledi? Bu kişilerin kimler olacağının belirlenmesinde bir kriter var mıydı?

Hiz. Peygamber kendisine gelen vahiyleri, elbette özel olarak seçip görevlendirdiği vahiy kâtiplerine yazdırıyordu. Ve onların yazı konusundaki tecrübe ve becerileri öncelikle dikkate alınıyordu.

Vahiy kâtipleri kaç kişiydi? Sürekli aynı kişilerden mi oluşuyordu? Hepsî Mekke'den miydi? Herkes tarafından tanınan kişiler miydi?

Ali b. Ebî Tâlib, Osman b. Affân, Ömer b. Hattâb, Ebû Bekir, Hâlid b. Saîd b. Âs, Hanzala b. Rebî', Yezîd b. Ebî Süfyân, Muâviye b. Ebî Süfyân, Übey b. Ka'b ve Zeyd b. Sâbit gibi sahâbîler kaynaklarda vahiy kâtibi olarak isimleri sık zikredilenlerdir (bk. Selahaddin Münecid, Dirâsât fî târihi'l-hattî'l-'Arabî s. 23). Ayrıca Muhammed el-A'zamî Hiz. Peygamber'in vahiy yazımında ve çeşitli konularda kâtip olarak gö-

revlendirdiği 61 sahâbînin listesini vermektedir (bk. Küttâbü'n-Nebî, s. 30-112). Vahiy süreci Mekke'de ve Medine'de yaşandığına göre kâtipler içinde hem Mekkelî ve hem Medinelî olanların bulunması tabiidir.

Kur'an'ın en eski metnlerinin araştırılması konusunda gayri müslimlerin ne gibi çabaları bulunmaktadır? Bu çalışmaları hangi amaca yönelik olarak yürütmektedirler?

İsterseniz gayr-i müslim yerine bu kimseleri oryantalistler veya şarkiyatçılar diye isimlendirelim. Onların bu konudaki çalışmalarının asırlar öncesine dayandığını biliyoruz. Bu süreçte onlar daha çok vahiy dönemi ile Hiz. Ebû Bekir ve Hiz. Osman arasındaki yıllarla ilgili rivayetlerin yetersizliğinden veya bazı rivayetler arasındaki çelişkilerden hareketle Kur'an nassına gölge düşürmeye ve senaryolar yazmaya çalıştılar. Ama 1930'lu yıllardan itibaren tabir caizse makas değiştirerek ayrı cihete yöneldiler. İslâm ülkelerini köşe bucak dolaşarak ilk mushaf nüshalarının veya bu mushaflardan kalma varakların fotoğraflarını çekerek arşiv oluşturmaya çalıştılar. Dahası, gezdikleri yerlerin kütüphanelerinde veya mescid kitaplıklarında gözlerine ilişen bir şey varsa birkaç kuruş vererek onları Müslümanların ellerinden alarak Avrupa kütüphanelerine taşıdılar. Paris, St. Petersburg, Londra mushafları

veya mushaf parçaları diye adlandırdığımız değerlerimiz bunlardan bazılarıdır. Bu tür çalışmaların ortaya koyduğu en büyük birikimin Berlin ve Paris'te olduğunu tahmin ediyoruz. Halen Berlin'de "Corpus Coranicum projesi"ni yürütenlerin çok ciddi çalışmalar yaptıklarını biliyoruz. Oryantalistlerden bazıları tarafsız bir şekilde bu belgeler üzerinde incelemelerini sürdürüyorlarsa da diğer bir kısım oryantalistlerin üzerinde durdukları şey, Kur'an nassının zaman içinde değişim süreci geçirdiğini isbat etmeye çalışmaktır. Bunun için de senaryolarını üzerine bina ettikleri şeyler, erken döneme ait bazı mushaf

nüshalarında veya varaklarında görülen kâtip sehivleri veya bu sehivler üzerinde yapılmış tashihler olarak görülmektedir. Buna dair birkaç ilginç örneğe yukarıda biraz önce adını zikrettiğimiz kitabımızda işaret ettik (bk. *Günümüze Ulaşan Mesâhif-i Kadîme*, s. 160-175).

Bugüne kadar bulunan nüshalar arasında elimizdeki Kur'ân'a göre çok büyük bir fark olsa, bu durum gayrimüslimler ve müsteşrikler tarafından fırtınalar kopartacak bir malzeme haline getirilirdi. Ancak böyle bir durum göremiyoruz diyebilir miyiz? Sadece buradan bile elimizdeki mushafın tahrife uğramış olduğu konusunda hiçbir kanıt olmadığı sonucuna varabilir miyiz?

Evet, çok şükür böyle bir durum göremiyoruz diyebiliriz ve buradan hareketle elimizdeki mushafın tahrife uğramış olduğu konusunda hiçbir kanıt bulunmadığı sonucuna varabiliriz.

Bugüne kadar bulunmuş olan en eski Kur'ân metinleri hangi malzemeler üzerine yazılmıştır? Vahyin indirildiği Rasulullah döneminde, kemik, deri parçaları gibi cisimler üzerine yazıldığı bilgisi ne derece sahih bir bilgidir? Kur'ân'da bu konuya yönelik işaretler var mıdır? Rasulullah'ın davet mektuplarının kâğıda yazıldığı gerçeği ortadayken bu iddialara ne derece itibar edilebilir?

Bugüne kadar bulunmuş olan en eski Kur'ân metinlerinin işlenmiş deriler üzerine yazıldığını görüyoruz. En azından orijinallerini gördüğümüz İstanbul Topkapı, Taşkent, Kahire el-Meşhedü'l-Hüseyinî, Kahire Methafü'l-fenni'l-İslâmî, San'â, İstanbul İslâm ve Türk Eserleri Müzesi nüshaları için bu böyledir. CD'leri üzerinde çalıştıklarımız için de kütüphane kayıtlarında ve kataloglarda aynı şey söylenmektedir. Bu maksatla kemik, deri parçaları gibi cisimleri kullanıldığı bilgisini vahyin yazılmaya başlandığı ilk dönemler için kabul etmek mümkün olabilir. Ama zaman ilerledikçe ve işin boyutu büyüdükçe, ayrıca özel koleksiyonlar oluşturulmaya geçildiği dönemlerden itibaren -ki vahiy döneminin herhalde bir

kısmı da buna dâhildir- bu ihtiyaç için daha elverişli malzemelerin üretilmiş olması gerekir.

Kamuoyunda karbon testi olarak bilinen yöntem ne derece güvenilir bir yöntemdir? Bugün uygulanan başka teknikler de bulunmakta mıdır?

Bu konuda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip değiliz. Güvenilirlik meselesine gelince; mesela 21 Ekim 2015 tarihinde İngiltere'de Birmingham Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan iki yaprağı tanıtmak üzere yapılan toplantıda bu yapraklarla ilgili karbon testi raporu değerlendirilmiştir. Karbon testinin 568-645 yılları arasına işaret ettiğini gösteren raporun müzakeresi sırasında -29 Mayıs Üniversitesi araştırma görevlilerinden olup sözü edilen toplantıya katılan Elif Behnan Karabıyık'ın üniversiteye sunduğu raporda zikrettiği üzere- oryantalistlerden Prof. Ingo Kottsieper bu raporu şüphe ile karşıladığını belirtmiş, bu testin başka laboratuvarlarda tekrarlanmasını teklif etmiştir. Yapılan test sonuçları genellikle %95 oranında doğru olarak açıklanıyorsa da, böylesi ciddi konularda bu testlerin tekrarlanmasının yararlı olacağı anlaşılmaktadır. Şu da hatıra gelmektedir ki, bir kısım oryantalistlerin önemli özlemleri, Kur'ân'ın risâletten önceki metinlere dayandığına dair belgelere ulaşmaktır. Bunun emareleri yazıp çizdikleri makalelerinde açıkça görülmektedir. Bu itibarla bu gibi "yeni metinler bulundu" şeklindeki haberleri bu açıdan da dikkate almanın zaruri olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır